

PAPER DETAILS

TITLE: TEKKELİ FADİME ANA'DAN DERLENEN İKİ DEYİSİN MÜZİKAL ANALİZİ

AUTHORS: Dilan AKINCI, Onur GÜGERCİNOĞLU

PAGES: 1-16

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/910765>

TEKKELİ FADİME ANA'DAN DERLENEN İKİ DEYİŞİN MÜZİKAL ANALİZİ

Dilan AKINCI¹Onur GÜGERCİNOĞLU²

ÖZET

Afyon'un Şuhut ilçesine bağlı Tekke köyünde yaşayan Fadime Ana'nın hem kadın kaynak kişi hem de zengin bir müzikal ifade ile seslendirici özelliğine sahip olması üzerinden yola çıkarak bu çalışma yapılmıştır. Yapılan çalışmada; Tekkeli Fadime Ana'dan derlenen ezgiler gözlem ve görüşme tekniği kullanılarak kayıt altına alınmıştır. Anadolu'da yaşayan kaynak kişilerin geçmiş ve günümüz arasındaki bağın hangi süreçlerden süzülüp geldiği Fadime Ana üzerinden anlatılmıştır.

Deyişler; Alevi-Bektaşî inancında yol, erkan, ibadet, tarihsel süreçte yaşanmış önemli olayların anlatılmasında ve inancın geleceğe taşınmasında önemli bir yere sahiptir. Cem ibadetlerinde kadın zakirlerin sayısı çok azdır bu sebeple Fadime Ana'nın cemlerde zakirlik yapması ve kadın kaynak kişi olarak deyişleri günümüze aktarması sosyokültürel açıdan önemli bir durumdur. Fadime Ana'nın seslendirdiği deyişler; müzikal yapı ve üslup olarak özgün olması bakımından önemlidir. Meşk geleneği ile günümüze kadar gelen ezgilerin; sosyal yaşamın, ibadet ve inancın kaynak kişi üzerindeki etkisi, geleneğin aktarılmasında kaynak kişinin yeri, çevresel faktörlerden etkileşim görüşme ve gözlemeleme tekniği ile anlatılmıştır.

Anahtar Kelime: Deyiş, Derleme, Kaynak Kişi, Müzikal Analiz

CULTURAL, SOCIAL AND MUSICAL ANALYSIS OF FOLK POEMS COLLECTED
FROM TEKKELİ FADİME ANA"

ABSTRACT

This study was carried out with reference to Fadime Ana as woman reference of folk poems and a woman performer with rich musical expression abilities living in Tekke village in Şuhut region of Afyon province. In this study folk poems collected from Fadime Ana have been recorded with participant-observation and interview methods. Folk poem sources of Anatolia were presented within their connection between past and present on the basis of Fadime Ana.

Folk poems have an important place in narrating about manner, rule, worship and important facts of past of Alevi Bektaşî belief and transmitting this belief into future generations. Because women performers are a rare case in Cem rituals it is an important situation by sociocultural aspect that Fadime Ana narrates folk poems to present generations as a woman reference and woman performer in Cem rituals. The folk poems Fadime Ana is performing are important by the fact that they are genuine by musical structure and style. These melodies, which have been transmitted with Meşk (aural) tradition until present day were narrated with observation and interview methods regarding their effects on social life, worship and beliefs of resource person, importance of resource person in transmitting the tradition and environmental factors.

Keywords: Folk poem, music collecting, reference person, musical analysis

¹Haliç Üniversitesi Konservatuvarı Türk Musikisi Bölümü dilanakinci@halic.edu.tr

²İstanbul Teknik Üniversitesi Türk Musikisi Devlet Konservatuvarı Ses Eğitimi Bölümü

1. GİRİŞ

Halk müziği halkın kültürel belleği doğrultusunda ortaya çıkan; duygu ve düşüncelerini, yaşanmışlıklarını, gelenek ve görenekleri ile birleştirerek aktardığı bir müzik türüdür. Günümüze kadar gelen bu müzik türü hala canlılığını korumakta ve üretime devam edilmektedir. Halk, var olduğu sürece müzik de beraberinde yaşamaya devam etmektedir. Dini ritüeller ve din dışı ortamlarda da müzik toparlayıcı ve birleştirici olması sebebiyle inancın aktarılması ve sürdürülmesi konusunda etkisi büyüktür.

İlk derleme çalışmaları Cumhuriyet döneminde başlamıştır. Milli müzik yaratma düşüncesiyle başlayan akım tartışma konusu olmuştur. Halk türkülerinin toplanması konusunda ilk çalışmalar 1920 yılında dönemin tek müzik okulu olan Daru'l Elhan ile başlar. 1926'da yapılan ilk derleme gezisinde Adana, Gaziantep, Urfa, Niğde, Kayseri ve Sivas'tan 250 kadar türkü dikte ve fonografa kaydedilerek derlenir. (Şenel, 1997-1998)

Böylece derleme çalışmalarının temeli atılır ve sonrasında farklı bölgelere gidilir. Bu derleme çalışmalarından elde edilen kaynaklar önemli müzik adamları tarafından incelenerek kayıt altına alınır. Günümüzde de Anadolu'da hala devam eden gelenek olduğu için gerek bireysel gerek kurumsal derleme çalışmaları yapılmaktadır.

Teknolojinin gelişmesi ile kaynak kişilerin farklı müzik türleriyle tanışması sebebiyle otantik icradan çıkan halk müziği örnekleri de günümüzde alan araştırmalarında gözlemlenmektedir.

Cem ibadetleri Alevi-Bektaşî inancının bir ritüelidir. Bu ritüelde müzik icrası çok önemli bir yere sahiptir.

(Özdemir, 2016)*Alevi müziğinin ritüel içinde icrası, Alevi cemlerinde icra edilen tüm müzikleri kapsar. Cemde müzikal formların yanı sıra, interaktif olarak katılımcıların nidaları, cemi yöneten dedenin konuşma ve duaları (gülbanklar), hizmetlilerin verdiği dualar da genel olarak müzikal bir dile sahiptir. Başından sonuna kadar farklı müzikal unsurları içerisinde barındıran cem ibadeti, sadece cem içerisinde icra edilen müzikal formlarla değil, bizzat kendi yapılanmasıyla da müzikal bir formu andırır.*

Alevi- Bektaşî inanç müziğinde söz ve saz bir arada kullanılmıştır. Sazın olmadığı zamanlarda sadece sözlü müzik yapılmıştır. Deyişlerde inancı anlatan şiirlerdir. Cem ibadetinde okunan önemli bir müzikal formdur. Bunun yanında semahlar da cem ibadetlerinin en önemli formudur.

Bu çalışmada kaynak kişi olan Fadime Ana ile görüşmeler yapıp meşk ortamında deyişler derlenmiştir. Fadime Ana küçük yaştan itibaren cemlerde deyişler ve semahlar okuyarak zakirlik yapmıştır. Kadınların cemlerde zakirlik yapması günümüzde hala tartışılırken Fadime Ana'nın o dönemde cemlerde zakirlik yapması, kültürü taşıması ve kaynaklık etmesi çok önemli bir semboldür. Çalışmada seçilmiş olan iki deyiş notaya alınıp, müzikal analizi yapılmıştır.

Kaynak kişiler eseri her icra ettiğinde farklı şekilde okuyabilir sözleri ya da melodiyi de değiştirebilir. Bulunduğu ortam, fiziksel koşulları (yaş-hastalık... v.b.) kişinin müzikal becerilerini etkileyebilecek her faktör eserlerin icrasının değişmesine sebep olabilir. (Özbek, 2009) Bir kaynak kişi kendisinden derlenen bir türküyü farklı zamanlarda, farklı biçimde çalip okuyabilir, sözlerini değiştirebilir.

Bu çalışmada eserler ikinci alan araştırmasındaki okuma şekli ile notaya alınmıştır.

1.1.Yöntem

İlk görüşme Onur Gügercinoğlu tarafından gerçekleştirilen kurgusuz görüşme tekniği ile gerçekleşmiştir. “Şah De” ve Elmalar” isimli deyişler birlikte meşk edilmiş ve kayıt altına alınmıştır.

İkinci görüşme yarı kurgulu görüşme tekniği ile gerçekleştirilmiştir.³ Fadime Ana'nın sosyal yaşamı, müzikle ilgili tecrübesi çerçevesinde hem meşk ederek hem de karşılıklı konuşularak alan araştırması yapılmıştır.

1.2.Amaç

Tekkeli Fadime Ana günümüzde yaşayan kadın kaynak kişi olduğu için kendisinden derlenen deyişler üzerinde incelemeler yapılmıştır. Bu çalışmada kendisinden alınan “Şah De” ve “Elmalar” isimli deyişlerin müzikal analizleri yapılmıştır.

2.TEKKELİ FADİME ANA

Fadime Ana Afyon'un Şuhut ilçesine bağlı Tekke köyünde doğup büyümüştür. Üçkardeş olup, ekip biçme ile geçimlerini sağlamışlardır. Alevi inancına mensup olup, ocaktan gelme durumu yoktur. Eşi Mustafa Dede köyün dedeliğini yapmakta olup cemlerini yürütmektedir.⁴

³ Yarı kurgulu görüşme belli yönlendirmeler içeren bir görüşme rehberine dayanır. Yönlendirmeler görüşme kişisine sorulacak sorular olmaktan çok, veri toplanacak noktaları ve /ya da toplanacak verilerin bağlamsallaştırılacağı noktaları işaret eder. (Özer,2002:50)

⁴ Alevilikte dedelik görevi soydan gelerek ya da mürşit olarak kabul edilen bir ocağa mensup olan dedenin yerine birini tayin etmesiyle yürütülür. Tayin edilen dede bir ocağa mensup olmak durumunda değildir.

Fadime Ana türkü söylemeye çocuk yaşlarda başlamıştır. İlk cem deneyimini de yine çocukken yaşamıştır. O dönemlerde çocukları ceme almadıklarını belirten Fadime Ana gizlice cemleri dinlediğini belirtmiş ve dede onu fark ederek, merakını ve hevesini de gördükten sonra ceme girmesini kabul etmiştir. 16-17 yaşlarında cemlerde deyişler söyleyerek zakirlik yapmıştır. O zamandan beri hem cemlerde hem de köydeki diğer kültürel faaliyetlerde deyiş ve türkü seslendirmeye başlamıştır.⁵

Duygulu'ya göre zakir (2014:484),

1)Zikir eden, ilahi söyleyen kişi. Çeşitli tarikatlara bağlı olup müzik işleriyle meşgul olan zâkirler, çoğu kez amatörce, nadiren de profesyonel bir anlayışla görevlerini sürdürürler. Zâkirlere daha çok “açık zikir” yapan târikatlarda rastlanır. 2)Alevî-Bektaşî toplulukları arasında âyin-i cem sırasında saz çalıp dinî müzik örneklerini seslendiren kişilere verilen isim. Zakir genel isim olmakla birlikte yörelere göre değişik adlarla da anılır. Örneğin “aşık” “sâzandar”, “güvende.”

Fadime Ana'nın türküleri okurken hem yöresel hem de kendisine özgü üslubu olması, kadın olarak cemlerde deyişler seslendirmesi ve köyde saygın bir yeri olması önemli bir durumdur. Köyde türkü söyleyen ve yaşayan, kültürün aktarılmasına vesile olan ve hafızasında yüzlerce türkü söyleyen bir kadındır.

2.1. Tekke Köyü ve Cem İbadeti

Tekke Köyü, konum tipi olarak merkez bir köydür. Son 20-25 yılda köy çok yoğun bir şekilde dışarı göç vermiştir. Birçok insan İzmir, İstanbul, Antalya, Ankara, Manisa, Fransa, Almanya ve Afyon merkez vb. yerlere çalışma ve görev nedeniyle göç etmiştir. Tekke Köyü Anadolu'da bir çok köyde olduğu gibi şehir merkezine ve başka şehirlere çok fazla göç vermiştir. Yazları daha kalabalıklaşan köyde, kış aylarında köyün büyükleri yaşamını devam ettirmektedir.

Alevi köyü olarak izole bir yaşam sürdürmüşlerdir. Fadime Ana'nın eşi Mustafa Dede şuan köyün dedelik görevini yürüten dedelerden biridir. Ancak nüfusun azalması sebebiyle her Perşembe yapılan “Perşembe Cemleri” artık köyde sürekli yapılamamaktadır. Cem törenlerinde gerekli ritüeller sırasıyla yerine getirilir ve müzik olması gereken yerlerde Gülbanklar, Duvaz-ı İmamlar, Mersiyeler, Semahlar ve Deyişler okunur. Fadime Ana da cem sırasında küçük yaşlardan beri zakirlik yaparak bu deyişleri seslendirmiştir. Cem ritüelleri dışında evlerde gerçekleştirilen muhabbet ortamlarında türküler ve deyişler seslendirmektedir.

⁵ 13.04.2018 tarihinde yapılan görüşme esnasında kaydedilmiş bilgilerdir.

2.2.Şah De

Şiir: Şah Hatayi

Yöresi: Tekke Köyü

Kaynak Kişi: Tekkeli Fadime Ana

Derleyen: Onur Gügercinoğlu

Notaya Alan: Dilan Akıncı-Onur Gügercinoğlu

Eserin Dizisi

Şekil – 1

Dizisi: Hüseyini Dizisi

Güçlüsü: Mi Perdesi

Donanımı: si bemol2 (fadiyez3 ezgi içerisinde gösterilmiştir.)

Seyiri: İnici-Çıkıcı

Sözleri Şah Hatayi'ye ait olan “Şah De” isimli deyişi Fadime Ana büyüklerinden öğrenmiş ve hem cem ibadetlerinde hem de muhabbetlerde bu eseri seslendirerek günümüze kadar ulaşmasına vesile olmuştur. Eserde “Şah” diyerek Hz. Ali'yi işaret etmiştir.

Yöresi : Afyon- Tekke Köyü
Kaynak Kişi : Tekkeli Fadime Ana
Fadime Çiçek

Derleyen: Onur Güğercinoğlu
Notaya Alan : Dilan Akıncı- Onur Güğercinoğlu

ŞAH DE

Var mı ca nım şah de me nin he ta sı şah

3
Var mı ca nım şah de me nin he ta sı

5
şah de ca nım şah de gön lüm şen ol sun

7
şah şah şah gö zel a lim şah

9
Yok tur şu fa ni dün ya nın ö te si şah

11
Yok tur şu fa ni dün ya nın ö te si

13
şah de ca nım şah de gön lüm şen ol sun

15
şah şah şah gö zel a lim şah

Şekil -2 Şah De Nota

	ŞAH DE
1.Ölçü	Karar sesinden 5. Dereceye atlama yapılmış.
2.Ölçü	Güçlü (5. Derece) civarından dolaşıp, ölçü sonunda 1. Dereceden 7. Dereceye atlayarak, 5. Dereceye glissando ile geçilmiştir.
3.Ölçü	1. Ölçü ile aynı olup nefes sebebi ile sonda 4'lük es (sus) yapılmıştır.
4.Ölçü	2. Ölçünün aynısı olup glissando yapılmamış ve güçlü üzerinde asma karar yapılmıştır.
5.Ölçü	Meyan açılıp 4. Dereceden 8. Dereceye geçilmiş ve 7. Derecede asma karar yapılmıştır.
6.Ölçü	6. Derece üzerinde motifler yapıp, 4. Derecede asma kalış yapılmıştır.
7.Ölçü	5. Dereceden çarpma yapılarak 4. Dereceye, 4. Ve 5. Dereceden çarpma yapılarak 3. Dereceye, 4. Dereceden çarpma yapılarak 3. Dereceye, 4. Derecede bir tam ses altından çarpmalar yapılmıştır.
8.Ölçü	3. Derece ağırlıklı kullanılıp karar sesine gelinmiştir.

Tablo-1

1.ve 5. ölçüde Tam 5'li Atlamaları görülmüştür.

Sözleri

Var mı canım Şah demenin hatası (Şah)

Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun

Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah

Yoktur şu fani dünyanın ötesi (Şah)

Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun

Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah

Gönül muradına ereyim dersin (Şah)
 Gökte melekleri göreyim dersin
 Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah
 Şüphesiz cennete gireyim dersin (Şah)
 Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun
 Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah

Bu sırrı bilmeyen kem nesne sanır
 Biliri koydu da bilmezi tanır
 Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah
 Bir kere Şah desen bin günah yunur
 Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun
 Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah

Pirim Hetayi'nin ah güzel ahtır (Şah)
 Münkirin çektiği ahınan vahtır
 Şah Şah güzel Ali'm Şah
 Ol güzel Allah'ın bir adı şahtır (Şah)
 Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun
 Şah Şah Şah güzel Ali'm Şah

Güfteye Göre Melodik Analiz

1.Kıta	
1.Mısra	A (a+b)
1.Mısra Tekrar	A (a+b ¹)
2.Mısra	B (c+d)
Nakarat	C (e+f)
3.Mısra	A ¹ (a ¹ +b ¹)
3.Mısra Tekrar	A ¹ (a ¹ +b ¹)
4.Mısra	C (e+f)

2.Kıta	
1.Mısra	A (a+b)
1.Mısra Tekrar	A (a+b ¹)
2. Mısra	B (c+d)
Nakarat	C (e+f)
3.Mısra	A ¹ (a ¹ +b ¹)
3.Mısra Tekrar	A ¹ (a ¹ +b ¹)
4.Mısra	C (e+f)

3.Kıta	
1.Mısra	A (a+b)
1.Mısra Tekrar	A (a+b ¹)
2.Mısra	B (c+d)
Nakarat	C (e+f)
3.Mısra	A ¹ (a ¹ +b ¹)
3.Mısra Tekrar	A ¹ (a ¹ +b ¹)
4.Mısra	C (e+f)

4.Kıta	
1.Mısra	A (a+b)
1.Mısra Tekrar	A (a+b ¹)
2. Mısra	B (c+d)
Nakarat	C (e+f)
3.Mısra	A ¹ (a ¹ +b ¹)
3.Mısra Tekrar	A ¹ (a ¹ +b ¹)
4.Mısra	C (e+f)

Tablo-2

Eserin Edebi Yapısı:

1.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Var mı canım Şah demenin hatası	6+5=11	A
Şah de canım Şah de gönlüm şen olsun	6+5=11	B
Yoktur Şu fani dünyanın ötesi	5+6=11	A
Şah de canım şah de gönlüm şen olsun	6+5=11	B

2.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Gönül muradına ereyim dersin	6+5=11	A
Gökte melekleri göreyim dersin	6+5=11	B
Şüphesiz cennete gireyim dersin	6+5=11	A
Şah de canım şah de gönlüm şen olsun	6+5=11	B

3.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Bu sırrı bilmeyen kennes ne sanır	6+5=11	A
Biliri koydu da bilmezi tanır	6+5=11	A
Bir kere şah desen bin günah yunur	6+5=11	A
Şah de canım şah de gönlüm şen olsun	6+5=11	B

4.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Pirim Hetayı'nın ah güzel ahtır	6+5=11	A
Münkürün çektiği ahınan vahtır	6+5=11	A
O güzel allahın bir adı şahtır	6+5=11	A
Şah de canım şah de gönlüm şen olsun	6+5=11	B

Tablo -3

2.3.ELMALAR

Şiir: Şah Hatayi

Yöresi: Tekke Köyü

Kaynak Kişi: Tekkeli Fadime Ana

Derleyen : Onur Gügercinoğlu

Notaya Alan: Dilan Akıncı-Onur Gügercinoğlu

Eserin Dizisi:

Şekil -3

Dizisi: Uşşak Dizisi

Güçlüsü: Re

Donanımı: sibemol2

Seyiri: Çıkıcı

Yöresi: Afyon- Tekke Köyü
Kaynak Kişi: Tekkeli Fadime Ana
(Fadime Çiçek)

Derleyen: Onur Gügercinoğlu
Notaya Alan : Dilan Akıncı- Onur Gügercinoğlu

ELMALAR

Ka dir mev lam se ni ne hoş ya rat mış

A li ye ter cü man ge len el ma lar

Ken di er va hın dan o lan ur gat mış

A li ye ter ci man ge len el ma lar

tur na lar ey

Şekil -4

Eserin Müzikal Analizi

	ELMALAR
1.Ölçü	Karar sesi civarından başlayıp 4. Derece (güçlü) üzerinde çarpma yapmıştır.
2.Ölçü	Güçlü ile başlayıp 3. Derece üzerinde trill yaparak, 2.derece üzerinde çarpmalar yaparak 3. Dereceden 2. Dereceye geçişte glissando yapmıştır.
3.Ölçü	Karar sesi civarından başlayıp 2.dereceye çarpmalar yapıp yeden kullanılmış, 4. Derecenin bir tam ses altından çarpmalar yapıp, güçlüde kalmıştır.
4.Ölçü	Güçlü ile başlayıp 3. Derece üzerinde trill yaparak, 2.derece üzerinde çarpmalar yaparak 3. Dereceden 2. Dereceye geçişte glissando yapmıştır.
	Usül, sözdeki fazla hece sebebiyle 10/8'lik olmuştur.

5.Ölçü	7. Dereceden meyan açılıp, 6. Dereceden 7. Dereceye çarpma ile geçilip, 5. Derecede çarpma yapıp yeniden güçlüde kalınmış, 3. Dereceden 2. Dereceye glissando ile geçip puandorg yapmıştır.
6.Ölçü	Yeden sesi ile başlayıp, 3. Dereceden 2. Dereceye geçiş yapılmıştır.
7.Ölçü	Karar sesi civarından başlayıp 2.dereceye çarpmalar yapıp yeden kullanılmış, 4. Derecenin bir tam ses altından çarpmalar yapıp, güçlüde kalmıştır.
8.Ölçü	Güçlü ile başlayıp 3. Derece üzerinde trill yaparak, 2.derece üzerinde çarpmalar yaparak 3. Dereceden 2. Dereceye geçişte glissando yapmıştır.
9. Ölçü	2.derece pestleştirilip sibemol kullanılıp 1.derecede çarpma yapıp tam karar verilmiştir.

Tablo – 4

Karara gelirken ikinci dereceyi pestleştirerek sib2 sesi yerine sib kullanılarak kürdili bir karar verilmiştir. Bu durum esere karakteristik bir hava katmıştır.

Melodik Analiz ⁶

1.Kıta	
1.Mısra	A (a+b)
2.Mısra	A (a+b)
3.Mısra	B (c+d)
4.Mısra	A (a+b)+e

Tablo 5

⁶ Bütün kıtalarda aynı melodik yapı devam etmiştir.

1.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Kadir mevlam seni ne hoş yaratmış	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar	6+5=11	B
Kendi ervahından olan urgatmış	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar.	6+5=11	B

2.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Zahitler elmayı durmadan taşlar	6+5=11	A
Kökünden kazmazlar dalından aşlar	6+5=11	A
Korku sual bilmeyince sultan bağışlar	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar	6+5=11	B

3.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Elmanın irisin kırmızı geyer	6+5=11	A
Pirler ol mürşütler boyundan boyar	6+5=11	A
Kıymetin bilmeyen kabuğun soyar	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar	6+5=11	B

4.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Elmanın irengi misk ile amber	6+5=11	A
Ondan icap oldu Halil peygamber	6+5=11	A
Bir adım Fatma ana kabuğundan ben	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar	6+5=11	B

5.Kıta	Hece Sayısı ve Durağı	Kafiye Düzeni
Hetayi'nin vahdet ne güzel vahdet	6+5=11	A
Ondan icat oldu düldül gibi at	6+5=11	A
Bir adım Haydardır bir adım Ahmet	6+5=11	A
Ali'ye tercüman gelen elmalar	6+5=11	B

Tablo -6

Deyişin Sözleri⁷

Kadir mevlam seni ne hoş yaratmış.

Ali'ye tercüman gelen elmalar

Kendi ervahından olan urgatmış

Ali'ye tercüman gelen elmalar.

Zahitler elmayı durmadan taşlar

Kökünden kazmazlar dalından aşlar

Korku sual bilmeyince sultan bağışlar

Ali'ye tercüman gelen elmalar

Elmanın irisin kırmızı geyer

Pirler ol mürşütler boyundan boyar

Kıymetın bilmeyen kabuğun soyar

Ali'ye terciman gelen elmalar

Elmanın irengi misk ile amber

Ondan icap oldu Halil peygamber

Bir adım Fatma ana kabuğundan ben

Ali'ye tercüman gelen elmalar

Hetayi'nin vahdet ne güzel vahdet

Ondan icat oldu düldül gibi at

Bir adım Haydardır bir adım Ahmet

Ali'ye tercüman gelen elmalar

(<https://bonetasniye.tr>, 2007)⁸

⁷ Sözler Fadime Ana'nın okuduğu şekilde yazılmıştır.

⁸ Sözlerin orijinal hali.

3. SONUÇ

İncelendiğinde görülmüştür ki; Fadime Ana günümüzde yaşayan güçlü bir ses ve yorum özelliği olan kaynak kişidir. Kadın olması, cem ibadetlerinde deyiş icra etmesi çok önemli bir durumdur. Özellikle erkek egemen bir toplumun yansıması olarak cem ritüellerinde dede postunda ve zakirlik görevinde kadınları görmek pek mümkün değildir. Ancak Tekke Köyü'nde Fadime Ana'nın bu tabuyu yıkması ve cem ritüellerinde kadın sesinin ibadette kullanılması çok önemlidir. Bu noktada Fadime Ana'nın köyde sevilip sayılması ve müzikal yeteneği de etkindir. Kendisinden sonra gelen ve yaşlıları olan başka kadınları da olumlu olarak etkilemiştir.

Müzik kulağının sağlam olması avantajı ile meşk sırasındaki eşliklerde tondan çıkma ya da ritim kaybetme gibi durumlar yaşanmamıştır. Deyişler dışında düğün ve eğlencelerde de yörenin ezgilerini defle seslendirmektedir. İlk çalışmada daha tiz akorttan okuyabiliyorken ikinci çalışmada hastalığı sebebiyle sesinin pestleştiği gözlemlenmiştir. Glissando ve triller, çarpmalar hançere özelliği olarak farklıdır.

Halk var olduğu sürece müzik devam etmekte ve günümüzde Fadime Ana gibi bir çok kaynak kişi müzikal geleneğin aktarılmasına ışık tutmaktadır.

Kaynakça

Duygulu, M. (2014). *Türk Halk Müziği Sözlüğü*. İstanbul: Pan Yayıncılık

<https://bonetasniye.tr>. (2007, 06 28). <https://bonetasniye.tr/gg/sah-hatay-deyisleri.htm> adresinden alındı

Özbek, M. (2009). *Türkülerin Dili*. Ötüken Yayınları.

Özdemir, U. (2016). *Kimlik, Rütüel ve Müzik*. İstanbul: Kolektif Yayın.

Özer, Y. (2002). *Müzik Etnografisi Alan Araştırmasında Yöntem ve Teknik*. İzmir: Dokuz Eylül Yayınları.

Şenel, S. (1997-1998). Türk Halk Müziği Bilgileri Ders Notları.